

ศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ในซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกขนไก่*

A STUDY OF NARRATIVE ELEMENTS WITH SCIENTIFIC CONTENT FROM SIDE BY SIDE PEE-NONG-LOOK-KON-KAI

รัตนางค์ ตูละวรรณ*, วิเชียร ลัทธิพงศ์พันธ์

Ratnang Tulawan*, Wichian Lattipongpun

คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate School of Communication Arts and Management Innovation

The National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: ratnang.t@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ในซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกขนไก่ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากสื่อประเภทละครขนาดยาว จำนวน 8 ตอน และบทสัมภาษณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏในซีรีส์ คือ ผู้เขียนบทละคร ผู้กำกับการแสดงและนักแสดงนำ โดยพบว่าการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ประเด็น ออทิสติกในทุกองค์ประกอบการเล่าเรื่อง ดังนี้ โครงเรื่อง เริ่มเรื่องแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของครอบครัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้อออทิสติก เติบโตด้วยการพัฒนาความขัดแย้งที่แตกต่างกันของตัวละครหลักและการต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์เกี่ยวกับออทิสติก มีภาวะวิกฤติ 2 ชุดต่อเนื่องจากความขัดแย้ง ภาวะคลั่งคลาญ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลผู้มีภาวะออทิสติกจากผู้เชี่ยวชาญและแสดงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในแง่บวก ยุติเรื่องราว การสร้างความอึดอึดใจหลังจากผู้มีภาวะออทิสติกต้องพบเจอกับบททดสอบและให้ผู้ชมได้ขบคิดถึงชีวิตของผู้มีภาวะออทิสติก แก่นเรื่อง ชูเรื่องความสำคัญของความรักของคนในครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นออทิสติก ความขัดแย้ง นำเสนอความขัดแย้งระหว่างคนกับคนและความขัดแย้งกับสังคมหรือกลุ่มคน ตัวละคร แสดงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาวะออทิสติกที่ผู้ชมจดจำได้และข้อมูลกลุ่มอาการเฉพาะของ Asperger syndrome, บทสนทนา การใช้ภาษาที่เื้อออารมณ์เพื่อสื่อสารเนื้อหาออทิสติก ฉาก ใช้เกณฑ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของตัวละครออทิสติก และตอบจบ การจบแบบหักมุมและจบแบบปลายเปิดให้ผู้ชมได้ขบคิดถึงอนาคตของผู้มีภาวะออทิสติก

คำสำคัญ: สื่อสารวิทยาศาสตร์, ซีรีส์, การเล่าเรื่อง

Abstract

The objective of this study was to investigate the science-based narrative elements of the series Side by Side Pee-Nong-Look-Kon-Kai. This research is based on a qualitative research, data analysis from 8 episodes of serial drama, interview articles, and books about people directly involved in communicating the science content in the series which are screenwriters, directors, and actors. The study found that science content on autism issues is inserted in every narrative element. as follows; Plot: Exposition begins by showing the relationship of a family

* Received 9 May 2024; Revised 15 June 2024; Accepted 17 June 2024

whose member has autism, Rising Action based on different conflicts of the main characters and the struggle between autistic ideologies, Climax contains 2 sets of conflicts, Falling Action shows information on the care of people with autism from experts and show positive results, Resolution creates euphoria after a person with autism faces a test and allows viewers to ponder the lives of people with autism, Theme: the importance of love in a family with a member with autism, Conflict: conflict between people and people and conflicts with society or groups of people, Characters: shows an introduction to the audience's recognizable autism and specific Asperger syndrome information, Dialogue: use emotionally laced language to communicate autistic content, Scene: using the criteria of the lifestyle of an autistic character and the Ending: contain 2 endings 1) surprise ending and 2) realistic ending that allows viewers to ponder the future of people with autism.

Keywords: Science Communication, TV Series, Storytelling

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดจากวิทยาศาสตร์ ส่งผลต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงสู่การเป็นสังคมที่ใช้ความรู้เป็นพื้นฐาน (Knowledge – based Society) เพราะสังคมใดที่มีการนำวิทยาศาสตร์ไปใช้ ก็มักจะกลายเป็นสังคมที่พัฒนาและมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ กลายเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประชาชนมีคุณภาพ (Sternsdorff, C. N., 2015) มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (กมลวรรณ กันยาประสิทธิ์, 2558) แต่หากต้องการได้รับประโยชน์จากศักยภาพของวิทยาศาสตร์อย่างเต็มที่ ประชาชนในสังคมก็ต้องมีความรู้ ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์เพื่อพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้อย่างชาญฉลาด แต่ทว่าความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์กลับกระจุกตัวอยู่กับนักวิทยาศาสตร์ กลายเป็น “ความรู้วิทยาศาสตร์” ครอบงำความเป็นใหญ่กว่าความรู้ในระบบอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการพยายามเปลี่ยนแปลง เมื่อนักวิทยาศาสตร์เริ่มมีแนวคิดที่จะสื่อสารเพื่อเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมที่ตนกำลังดำเนินการอยู่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ แต่ยังคงเกิดปัญหาช่องว่างระหว่างนักวิทยาศาสตร์และประชาชน เนื่องจากการใช้ภาษาเชิงวิชาการและมีศัพท์เฉพาะทางที่ประชาชนไม่เข้าใจ อีกทั้งนักวิทยาศาสตร์เชื่อว่า นักวิทยาศาสตร์หรือผู้ที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ควรพัฒนาทักษะในการสื่อสารเพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเอง อันเป็นการช่วยให้ประชาชนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผลและตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์ได้ (เจนริมา จงมี, 2559) และการนำผู้ที่อยู่นอกวงการทางวิทยาศาสตร์มาเป็นผู้แทนในการสื่อสารวิทยาศาสตร์ ข้อมูลที่ถ่ายทอดนั้นอาจไม่ถูกต้องและครบถ้วน ด้วยผู้แทนดังกล่าวขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอ (Dawson, E., 2013) จนนำมาสู่การพยายามสร้างคนกลางมาเป็นตัวแทนในการสื่อสารด้วยภาษาทั่วไป “ที่คนธรรมดาก็สามารถเข้าใจได้ง่าย” ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพยายามนำสื่อมวลชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสารเนื้อหาวิทยาศาสตร์

สื่อมวลชนมีเกณฑ์ในการคัดเลือก “เนื้อหา” ในการนำเสนอ ที่ต้องมีความน่าสนใจ สิ่งที่ผู้คนให้ความสนใจ (good human story) หรือการไขปริศนาสำคัญบางอย่างได้ รวมถึงสามารถสร้างความน่าตื่นตื้น (Sensational) หรือเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (มาโนช รักไทยเจริญชีพ, 2560) จึงส่งผลให้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่สื่อมวลชนสนใจมีจำกัด สื่อมวลชนในประเทศไทยก็มีลักษณะเช่นเดียวกันที่ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่รายงานข่าววิทยาศาสตร์ในระดับน้อยและมุ่งเสนอเนื้อหาที่ตอบสนองต่อความสนใจของประชาชนส่วนใหญ่ในด้านความบันเทิง โดยมีผู้เปรียบเปรยประเด็นดังกล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนไม่ใช่มิชชันนารีเผยแพร่ศาสนาให้กับวงการวิทยาศาสตร์ หากเนื้อหานั้นไม่มีความน่าสนใจ สื่อย่อมมองว่ามันไม่คุ้มค่าที่จะเสียพื้นที่หรือเวลาออกอากาศ

ซึ่งมีความจำกัดและมีราคาแพงให้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยรูปแบบสื่อที่นิยมใช้ในการนำเสนอ คือ สื่อโทรทัศน์ เพราะโดดเด่นด้านการสื่อสารผ่านภาพและเสียง มีเทคนิคการผลิตที่ช่วยถ่ายทอดนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ และผู้ชมไม่ต้องอาศัยทักษะมาก รวมถึงยังเป็นสื่อที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือหรือความเลื่อมใส สามารถโน้มน้าวใจ หรือชักจูงใจผู้ชมให้รู้สึกคล้อยตามได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ (ฐิตินันท์ ทองมาเอง, 2563) โดยมักผลิตในรูปแบบของรายการสารคดีที่สามารถสื่อสารเนื้อหาที่มีความซับซ้อนพร้อมความบันเทิงได้ อีกทั้งยังมีความน่าเชื่อถือสูงจนนำไปสู่การยอมรับความรู้นั้น ๆ

หนึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเนื้อหาวิทยาศาสตร์ผ่านสื่อโทรทัศน์ที่น่าสนใจ คือ การสื่อสารวิทยาศาสตร์ในรายการโทรทัศน์กับการมีเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ที่ค้นพบว่ารูปแบบของรายการวิทยาศาสตร์ทางโทรทัศน์ที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ รายการละครหรือรายการชิตคอมผ่านบทบาทสมมติ มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้และให้ความเพลิดเพลินไปพร้อมกัน และมีเนื้อหาของวิทยาศาสตร์ที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้รับสารได้ ซึ่งจากข้อค้นพบนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าซีรีส์ Project S ตอน Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ มีลักษณะใกล้เคียงกับผลการศึกษาดังกล่าวที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับภาวะออสติกมานำเสนอต่อผู้ชม และยังประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการสร้างการเปิดรับของผู้ชมวัยรุ่น สามารถสร้างกระแสในโลกออนไลน์ได้ตั้งแต่วันแรกที่ออกอากาศ รวมถึงยังได้รับการยอมรับจากแวดวงสื่อมวลชนผ่านการได้รับรางวัลหลากหลายสาขา ซึ่งแตกต่างไปจากรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอเนื้อหาวิทยาศาสตร์ในรูปแบบสารคดี ที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมในระดับน้อย เพราะผู้ชมมักเปิดรับโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงมากกว่าความรู้ (พรณรงค์ พงษ์กลาง, 2560) เนื่องจากต้องการความเพลิดเพลินภายหลังกับที่ต้องเจอเรื่องเครียดในแต่ละวัน รวมถึงเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกำลังใจในการต่อสู้ชีวิต (ปณิสญา อธิจิตตา, 2555)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาว่า Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ มีองค์ประกอบการออกแบบสารเพื่อการเล่าเรื่องที่ผสมผสานเนื้อหาที่มีความแตกต่างกัน คือ ความบันเทิงและความรู้วิทยาศาสตร์ เข้าไว้ในสื่อประเภทบันเทิงคดี (Fiction) ได้อย่างไร อันจะนำไปสู่การได้เห็นตัวอย่างแนวทางการสื่อสารเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมให้กับสื่อมวลชนสามารถสร้างสรรค์ละครที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ผู้ชมพร้อมเปิดรับและช่วยพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นสังคมที่ใช้ความรู้เป็นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ในซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกชนไก่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา

1. แหล่งข้อมูลประเภทโสตทัศนวัสดุ คือ ซีรีส์ตอนที่ประสบความสำเร็จสูงสุดของโปรเจกต์ละครชุด Project S คือ Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ จำนวน 8 ตอน ออกอากาศเมื่อ 15 กรกฎาคม - 2 กันยายน 2560 รวมถึงคลิปพิเศษที่สัมภาษณ์นักแสดงที่รับบทบาทเป็นตัวละครนั้น ๆ
2. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับซีรีส์ Side by side พี่น้องลูกชนไก่ จากหนังสือบทความสิ่งพิมพ์และบทวิเคราะห์ รวมทั้งแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
3. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล คุณเกรียงไกร วชิรธรรมพร ผู้อำนวยการผลิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทโสตทัศนวัสดุโดยรับชมซีรีส์ Side by side พี่น้องลูกชนไก่ จำนวน 8 ตอน รวมถึงคลิปพิเศษที่สัมภาษณ์นักแสดงที่รับบทบาทเป็นตัวละครนั้น ๆ ผ่าน Line TV และ You tube

ประเภทเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าจากหนังสือและบทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความตามสื่อต่าง ๆ รวมถึงบทความในสื่ออินเทอร์เน็ต

เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์

ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) คุณเกรียงไกร วชิรธรรมพร ผู้อำนวยการผลิต โดยใช้ชุดคำถามแบบปลายเปิดที่มีเค้าโครงคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบจาก ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการชมผ่าน Line TV และ Youtube รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการวิเคราะห์ศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ผ่านกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ในซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ ดังนี้

1. โครงเรื่อง (Plot)

1.1 เริ่มเรื่องด้วยการแนะนำตัวละครหลักของเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะและความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ประกอบด้วยคนที่เป็นออทิสติกและไม่เป็นออทิสติก ตามด้วยการแสดงปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นกับผู้เป็นออทิสติก นั่นคือการถูกมองว่าแตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคม จนนำไปสู่การไม่ได้รับการยอมรับ ทั้งจากสังคมและคนในครอบครัว

1.2 เดินเรื่องด้วยการพัฒนาความขัดแย้งจำนวน 2 ความขัดแย้งคู่ขนานกันไป คือ ความขัดแย้งของเป้าหมาย/ความต้องการที่แตกต่างกันของตัวละครหลัก และการต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์เกี่ยวกับออทิสติกที่ส่งผลให้ผู้ชมเริ่มตั้งคำถามต่อชุดอุดมการณ์ออทิสติกที่ถูกนำเสนอในเรื่องว่า ชุดความคิดใดคือชุดความคิดที่ถูกต้องกันแน่ หรือชุดความคิดใดคือสิ่งที่พวกเขาควรเลือกเปิดรับ

1.3 มีภาวะวิกฤติ 2 ชุดต่อเนื่องจากความขัดแย้ง คือ ตัวละครหลักเผชิญกับการเดิมพันที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนตัดสินใจยอมแพ้และละทิ้งเป้าหมาย/ความต้องการเดิม และความล้มเหลวของอุดมการณ์เดิมเกี่ยวกับออทิสติก ก่อนจะพบอุดมการณ์ชุดใหม่และเปลี่ยนไปสู่การมีชุดความคิดเหมือนกันที่สุดในช่วงคลี่คลาย

1.4 ภาวะคลี่คลาย ตัวละครหลักเกิดการเปลี่ยนแปลงหลังภาวะวิกฤติ ทั้งในแง่ของการใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น โดยเนื้อหาช่วงนี้จะอยู่ในรูปแบบการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลผู้มีภาวะออทิสติกจากผู้เชี่ยวชาญและแสดงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในแง่บวก

1.5 การยุติเรื่องราว พบว่าอยู่ในลักษณะสองรูปแบบควบคู่ คือ การจบแบบหักมุม (Surprise Ending) มีเป้าหมายในเชิงอารมณ์เป็นหลัก เป็นการสร้างความอึ้งโหม่งใจหลังจากผู้มีภาวะออทิสติกต้องพบเจอกับเหตุการณ์ที่เป็นบททดสอบและอุปสรรคที่ต่าง ๆ ตามขนบของละคร และการจบแบบปลายเปิดให้ผู้ชมได้ขบคิด (Realistic ending) ถูกใช้ในการสื่อสารด้านแนวคิดและความหมายแฝงของผู้ส่งสาร เนื่องจากการจบในรูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปสู่การสร้างข้อถกเถียงหรือการวิพากษ์กันในเรื่องต่อไปได้ว่าผู้มีภาวะออทิสติกจะใช้ชีวิตต่อไปอย่างไร แม้ว่าเรื่องราวในซีรีส์จะจบลงเรียบร้อยแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ ชีรีส์เรื่องนี้ยังมีโครงสร้างการเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The Objective) เป็นการเล่าจากมุมมองคนนอกที่สังเกตและเล่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วตีความและเป็นผู้ตัดสินความหมายด้วยตัวเอง ส่วนในแง่ของประสบการณ์โดยตรงกับเรื่องราวที่นำเสนอในซีรีส์ พบว่าเนื้อหาส่วนที่เกี่ยวกับอหิสติกด้านการแพทย์ จะเป็นการเล่าเรื่องในลักษณะคนนอก (etic) ที่ไม่มีประสบการณ์ตรงแต่ใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาประกอบในการเล่าเรื่อง ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว, ความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันกับผู้เป็นอหิสติก จะเป็นการเล่าในลักษณะของคนใน (emic) ที่มีประสบการณ์ตรง

2. แก่นเรื่อง (Theme)

ผู้เขียนบทซีรีส์ได้กล่าวในบทสัมภาษณ์ถึงแก่นเรื่องไว้ว่าเกี่ยวข้องกับการแสดงความสำคัญของความรักของครอบครัว โดยมีรูปแบบและเรื่องราวของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครที่แม้จะอยู่ในครอบครัวเดียวกันแต่พี่น้องกลับมีสามัคคีเดียวกัน แม้ที่ทำตัวลำเอียงเพราะรู้สึกผิด และลูกที่มีภาวะอหิสติกที่มีการแสดงอารมณ์รุนแรงส่งผลกระทบต่อทุกคนในบ้าน ซึ่งจากคำอธิบายดังกล่าวแสดงถึงความใกล้เคียงกับรูปแบบของการเล่าถึงความซับซ้อนในความสัมพันธ์ของมนุษย์ (The Complexity of Human Relationships) โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ว่าหากเขามีสมาชิกในครอบครัวเป็นอหิสติกจะเป็นอย่างไร รวมถึงชีวิตของพวกเขาต้องมีแนวทางเป็นอย่างไร ต้องเสียสละหรือต้องอยู่เคียงข้างกันอย่างไร

3. ความขัดแย้ง (Conflict)

เป็นส่วนสำคัญของเรื่อง เพราะเป็นส่วนที่ขับเคลื่อนทำให้เรื่องดำเนินต่อไปข้างหน้าได้ โดยในซีรีส์ได้มีการนำเสนอความขัดแย้งระหว่างคนกับคน และความขัดแย้งกับสังคมหรือกลุ่มคน

ความขัดแย้งระหว่างคนกับคนที่เกี่ยวข้องกับอหิสติก ถูกนำเสนอผ่านตัวละครตัมและแตง ในลักษณะของการต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์เกี่ยวกับอหิสติก ในระหว่างที่การเดินทางเรื่องหลักดำเนินไป การเดินทางของตัวละครรองคือแม่ทั้งสองคนก็เกิดคู่ขนานกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นการต่อสู้กันโดยตรงแต่ใช้วิธีการแสดงให้เห็นจุดอ่อนของแนวคิดทั้งสองฝั่งและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครยิมผู้เป็นอหิสติก

ส่วนความขัดแย้งกับสังคม จะอยู่ในลักษณะของการขัดแย้งระหว่างตัวละครหลักคือยิมผู้เป็นอหิสติกกับบุคคลรอบข้าง สะท้อนถึงการไม่ได้รับการยอมรับหรือการถูกมองว่าแตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคม เช่น สโมสรเบดมินตัน และแวดวงกีฬาเบดมินตัน ทั้งนี้ คำว่า บรรทัดฐาน คือ กฎเกณฑ์ระเบียบและความคาดหวังของสังคม ซึ่งเป็นแนวทางกำหนดแบบแผนความประพฤติของสมาชิกสังคม ทั้งในลักษณะที่ห้ามทำและให้ทำ ซึ่งในที่นี้ก็กล่าวได้ว่า หมายถึง สิ่งที่สโมสรเบดมินตัน รวมถึงแวดวงเบดมินตันได้กำหนดไว้นักเบดมินตันในฐานะของสมาชิกควรทำและไม่ควรทำอะไรบ้าง

นอกจากจะไม่ถูกยอมรับจากสังคมแล้ว ยังมีการแสดงให้เห็นถึงการไม่ถูกยอมรับแม้กระทั่งจากคนในครอบครัวด้วย โดยเฉพาะคนที่เป็นแม่ของตัวเองนั่นคือตัม ดังที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ว่าตัมมีความเชื่อว่า “อหิสติกเป็นบุคคลที่แตกต่างและไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนกับคนอื่นได้” ซึ่งเธอก็แสดงออกชัดเจนถึงความเชื่อนี้และไม่ยอมรับในความสามารถของยิม ดังนั้น หลังจากเหตุการณ์ยิมถูกปฏิเสธจากสโมสร เมื่อเขากลับมาบ้าน ตัมเป็นคนเดียวที่แสดงออกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากยิมเป็นต้นเหตุ โดยไม่ถามถึงที่มาที่ไป

4. ตัวละคร (Character)

ตัวละครถือเป็นหัวใจสำคัญของเรื่อง โดยตัวละครมีองค์ประกอบ 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่เป็นความคิด (conception) และส่วนที่เป็นพฤติกรรม (presentation) โดยตัวละครหลักทั้ง 4 ตัวของเรื่องนี้ ประกอบด้วย ยิม (ผู้มีภาวะอหิสติก) โด่ง (น้องชายของยิม) ตัม (แม่ของยิม) แตง (แม่ของโด่ง) ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ตัวละครเหล่านี้ได้ดังนี้

ด้านพฤติกรรม โดยสิ่งที่แสดงความเป็นวิทยาศาสตร์ออกมามากที่สุดและปรากฏได้อย่างชัดเจนคือการสื่อสารผ่านตัวละครยิมในฐานะของผู้มีภาวะออทิสติก ด้วยการใส่เนื้อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาวะออทิสติกที่ผู้ชมจดจำได้ เช่น บทพร่องในการสื่อสารทางสังคม มีแบบแผนพฤติกรรมหรือความสนใจที่จำกัด เป็นต้น พร้อมเพิ่มเติมข้อมูลกลุ่มอาการเฉพาะของ Asperger syndrome ที่สามารถมีทักษะการใช้ภาษาอยู่ในเกณฑ์ปกติสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน รวมถึงมีระดับสติปัญญาที่เป็นปกติหรืออาจจะดีกว่าปกติ ผ่านการกำหนดให้ตัวละครเป็นนักกีฬาแบดมินตันระดับสโมสร

ด้านความคิด ผู้เขียนบทได้มีการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับภาวะออทิสติกกลุ่มอาการเฉพาะของ Asperger syndrome ผ่านเรื่องราวของตัวละคร คือ “ก๊ฬาแบดมินตัน” ที่สื่อความหมายว่าผู้เป็นออทิสติกก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่ประกอบด้วยผู้คนที่แตกต่างกันหลายหลาย มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันภายใต้กฎกติกา เนื้อที่และขอบเขตที่กำหนด) และ “การเล่นแบบคู่” ที่สื่อความหมายว่าผู้มีภาวะออทิสติกสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ แต่ควรต้องมีผู้ใกล้ชิดคอยให้การสนับสนุน โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นคนในครอบครัว

นอกจากนี้ ยังมีการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับสังคมที่มีต่อผู้มีภาวะออทิสติกผ่านตัวละคร คือ แม่ทั้งสองคน (แดงและตัม) โดยตัม แม่ของยิมที่เป็นผู้เป็นออทิสติก มีการแสดงออกถึงความเชื่อว่า “ออทิสติกเป็นบุคคลที่แตกต่างและไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนกับคนอื่นได้” โดยความเชื่อของตัมเป็นชุดความเชื่อที่มีความคล้ายคลึงกับความเชื่อส่วนใหญ่ในสังคม ในขณะที่แดง ที่มีศักดิ์เป็นน้า มีการแสดงออกถึงความเชื่อว่า “ออทิสติกเป็นบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตเหมือนกับคนอื่นได้” และยอมรับในสิ่งที่แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญแนะนำในการดูแลผู้เป็นออทิสติกเป็นชุดความเชื่อชั่วคราวข้ามกับตัม ดังนั้นทั้งคู่จึงมีเหตุการณ์ให้ปะทะกันของชุดความคิดอยู่บ่อยครั้ง

โดยการแสดงแนวคิดผ่านตัวละครตัมและแดง เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ตัวละครผ่านการแบ่งข้อความหมายออกเป็นความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม (Binary Oppositions) โดยกำหนดให้ตัวละครมีชุดความเชื่อตรงข้ามกัน คือ ฝ่ายหนึ่งแสดงออกถึงความเชื่อว่า “ออทิสติกเป็นบุคคลที่แตกต่างและไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้คนในสังคมได้” อันเป็นชุดความเชื่อที่มีความคล้ายคลึงกับความเชื่อส่วนใหญ่ของสังคมไทย ปะทะกับอีกตัวละครหนึ่งที่แสดงออกถึงความเชื่อว่า “ออทิสติกเป็นบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้คนในสังคมได้” และยอมรับในสิ่งที่แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญแนะนำในการดูแลผู้เป็นออทิสติก ซึ่งเป็นการพยายามสื่อสารอุดมการณ์ต่อต้านของผู้เล่าเรื่องที่เชื่อว่าผู้เป็นออทิสติกไม่ได้มีความแตกต่างและสามารถใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วได้ เน้นการนำภาพการเป็นครอบครัวและเพื่อนที่ผู้ชมคุ้นเคยมาใช้ในการสร้างประสบการณ์ร่วม เพื่อสื่อสารถึงความคิดความรู้สึกของผู้เป็นออทิสติกที่มีต่อครอบครัว พร้อมกับสะท้อนความคิดความรู้สึกของผู้คนเหล่านั้นมีต่อตัวผู้เป็นออทิสติกด้วย โดยชุดความคิดนี้จะถูกนำเสนอในสถานการณ์หรือฉากที่เกิดกับตัวละครผู้มีภาวะออทิสติกเป็นหลัก ให้ผู้ชมได้ค่อย ๆ ซึมซับอุดมการณ์ผ่านการแสดงความรู้สึก พฤติกรรม รวมถึงบทบาทที่ต้องเจอในสถานการณ์ต่าง ๆ

5. บทสนทนา (Dialogue)

บทพูดหรือการสนทนาในชีวิตประจำวันของตัวละครยิม พบว่ามีการใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อสื่อสารเนื้อหาออทิสติก จัดกลุ่มได้ 2 ภาษาหลัก คือ ภาษาพูดและภาษากายที่สามารถบ่งบอกอาการของออทิสติก และภาษาพูดและภาษากายที่บ่งบอกอารมณ์และความรู้สึก โดยภาษาพูดและภาษากายที่สามารถบ่งบอกอาการของออทิสติก โดยพบว่าจะปรากฏในลักษณะของท่าทางต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยอวัจนภาษา เช่น การอ้าปากค้าง การเคลื่อนไหวของมือและนิ้วที่ไม่มั่นคง การเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ รูปแบบการพูดที่ไม่เต็มเสียงและไม่ชัดเจน เป็นต้น ส่วนวัจนภาษา (ภาษาพูด) มีการออกแบบให้ยิมยังคงใช้คำเรียกที่ถูกสอนมาตั้งแต่วัยเด็ก อย่างคำเรียกตัวเองว่า “ฟิยิม” และคำเรียกผู้อื่นเช่น “น้องโด่ง” รวมถึง การพูดอธิบายคำเดิมซ้ำ ๆ ย้ำไปมา เป็นต้น ส่วนภาษาพูดและภาษากายที่บ่งบอกอารมณ์และความรู้สึก โดยพบว่าจะปรากฏในลักษณะของท่าทางต่าง ๆ เช่น เมื่อยิมต้องการแสดงความรู้สึกไม่พอใจ ยิมจะใช้การพูดที่เสียงดังขึ้น การหายใจแรง การยกมือตบผม การเขย่งไม้แบด เป็นต้น

6. ฉาก (Setting)

ลักษณะของฉากที่ปรากฏเป็นฉากหลัก มีทั้งหมด 4 พื้นที่โดยใช้เกณฑ์แบบแผนการดำเนินชีวิตของตัวละคร ดังนี้ 1) บ้าน สะท้อนถึงสภาพครอบครัวด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิตของครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นออทิสติก และรูปแบบความสัมพันธ์ปัจจุบันของคนในครอบครัว 2) ถนนหน้าบ้าน/สนามแบดหน้าบ้าน เป็นฉากที่ตัวละครอยู่ร่วมกันมากที่สุดเช่นเดียวกับบ้าน แต่มีความแตกต่างด้านความหมาย คือ แสดงพลังของความเป็นครอบครัวในการต่อสู้กับอุปสรรค 3) คอร์ทแบดมินตัน/สนามแข่งแบดมินตัน สวัสดิ์คอร์ตสะท้อนทัศนคติด้านบวกของสังคมที่มีต่อออทิสติก แสดงถึงการยอมรับและเข้าใจ ส่วนสนามแข่งขัน สะท้อนทัศนคติด้านลบที่สังคมมีต่อออทิสติก แสดงให้เห็นว่าผู้เป็นออทิสติกถูกปฏิบัติแตกต่างจากสังคมรอบตัวอย่างไร 4) โรงเรียน Bangkok Autism Center เป็นพื้นที่ที่ตัวละครเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงตัวเอง และสะท้อนมุมมองของผู้เล่าเรื่องที่มีต่อความรู้หรือเชี่ยวชาญว่ามีความน่าเกรงขาม น่าเชื่อถือและเป็นทางการ มีระบบระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม

7. ตอนจบ (Ending)

จากความขัดแย้งนำมาสู่ตอนจบเป็นการคลี่คลายปม มุมมองการเล่าเรื่องผ่านซีรีส์ ตัวละครผ่านการเรียนรู้ทำให้เข้าใจโรคออทิสติกและวิธีการดูแล ใช้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน

การยุติเรื่องราว พบว่าอยู่ในลักษณะสองรูปแบบควบคู่ คือ การจบแบบหักมุม (Surprise Ending) มีเป้าหมายในเชิงอารมณ์เป็นหลัก เป็นการสร้างความอึ้งโหม่งหลังจากตัวละครออทิสติกพบเจอกับเหตุการณ์ที่เป็นบททดสอบและอุปสรรคที่ต่าง ๆ ตามขนบของละครประเภทดราม่า และการจบแบบปลายเปิดให้ผู้ชมได้ขบคิด (Realistic ending) ซึ่งเป็นฉากที่ยิมส่งไม้แบดให้กับเด็กที่มาเรียนการตีแบด เป็นการส่งต่อความคิดให้กับผู้ชมได้คิดต่อ สามารถนำไปสู่การสร้างข้อถกเถียงหรือการวิพากษ์กันในสังคมต่อไปได้ถึงชีวิตของยิมแม้ว่าเรื่องราวในซีรีส์จะจบลงเรียบร้อยแล้วก็ตาม

อภิปรายผล

ซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ มีการสอดแทรกเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติกไว้ในทุกองค์ประกอบการเล่าเรื่อง ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และตอนจบ แต่ทว่าเมื่อพิจารณาถึงด้านของแง่มุมของเนื้อหาที่ถูกนำเสนอออกมา กลับมีความแตกต่างไปจากการเล่าเนื้อหาในประเด็นที่ใกล้เคียงกับในอดีตของสังคมไทย โดยงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีสั้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ที่มีภาวะดาวน์ซินโดรม” ของ ศวิตา ศิลตระกูล ที่ศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ที่มีภาวะดาวน์ซินโดรมในภาพยนตร์ไทยพบว่า ภาพลักษณ์ของดาวน์ซินโดรมถูกนำเสนอลักษณะภายนอกและข้อด้อยเป็นส่วนใหญ่ และสื่อที่ทำให้คนส่วนมากเข้าใจผิดกันว่าเด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (ศวิตา ศิลตระกูล, 2563) ในขณะที่ซีรีส์เรื่อง Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ กลับเลือกนำเสนอให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เป็นออทิสติก สื่อสารอุดมการณ์ต่อต้านของผู้เล่าเรื่องที่เชื่อว่าผู้เป็นออทิสติกไม่ได้มีความแตกต่าง และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ ผ่านกระบวนการสร้างความหมายด้วยการออกแบบตัวละครและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผลิตมีวิธีการสร้างตัวละครจากบุคคลต้นแบบ ผสมผสานกับการเก็บข้อมูลจากแพทย์ หนังสือบทความและการสัมภาษณ์ผู้ป่วยหรือบุคคลใกล้ชิด มาหลอมรวมเพื่อสร้างตัวละคร (จุฑามาศ สาคร, 2561)

นอกจากจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการหรือทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปของเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ในสื่อแล้ว การศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องในซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ ยังเป็นการสะท้อนทัศนคติและความเป็นสื่อมวลชนที่มีต่อเนื้อหาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องภาวะออทิสติกในมุมมองของสื่อมวลชน แทนที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์หรือแพทย์ที่มักจะเป็นผู้สื่อสารเนื้อหาดังกล่าวด้วยตัวเอง เนื่องจากการเล่าเรื่องไม่ใช่แค่เรื่องของภาษาเพื่อสื่อสารเท่านั้น แต่การเล่าเรื่องกระทำผ่านภาษาซึ่งเป็นที่สุดของอุดมการณ์ ค่านิยม มายาคติชุดต่าง ๆ ในการประกอบสร้างความรู้และความจริง (ขจิตขวัณ กิจวิสาละ, 2564) โดยพบว่าหากสื่อมวลชนต้องการสื่อสาร

เนื้อหาวิทยาศาสตร์ไปยังสาธารณชนได้นั้น จะใช้การสอดแทรกเนื้อหาอยู่ในองค์ประกอบการเล่าเรื่องถึง 7 องค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และตอนจบ แตกต่างจาก ฟังนักวิทยาศาสตร์ ที่หากต้องการสื่อสารเนื้อหาวิทยาศาสตร์ไปยังสาธารณชนจะกำหนดองค์ประกอบสำคัญในการเล่าไว้เพียง 5 องค์ประกอบ คือ ตัวละครหลัก อุปสรรค การเดิมพัน จุดเปลี่ยนแปลง (ElShafie, J. S., 2018)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ในซีรีส์ Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ มีการสอดแทรกเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติกไว้ในทุกองค์ประกอบการเล่าเรื่อง คือ 1) โครงเรื่อง (Plot) 2) แก่นเรื่อง (Theme) 3) ความขัดแย้ง (Conflict) 4) ตัวละคร (Character) 5) บทสนทนา (Dialogue) 6) ฉาก (Setting) 7) ตอนจบ (Ending) อันเป็นการประยุกต์ใช้เรื่องแต่งหรือเรื่องสมมุติ (fiction story) ที่สามารถสร้างความจริง (fact) แบบเฉพาะ ผ่านการผสมผสานภาพ เสียงและความรู้สึก ที่ช่วยให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมทางอารมณ์และช่วยโน้มน้าวผู้รับสารให้ลดการต่อต้านและเปิดรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ได้มากขึ้น ทั้งนี้ จากผลการศึกษามีข้อเสนอสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาซีรีส์เรื่องอื่น ๆ ที่มีการเล่าเนื้อหาวิทยาศาสตร์เพื่อเติม ก่อนจะเปรียบเทียบเพื่อค้นหาลักษณะองค์ประกอบการเล่าเรื่องที่เหมือนและแตกต่าง ก่อนพัฒนาไปสู่การหารูปแบบในการเล่าเรื่องเนื้อหาวิทยาศาสตร์ในซีรีส์ต่อไป 2) ควรมีการศึกษาละครโทรทัศน์รูปแบบอื่น เช่น Dramatic Specials ละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบภายในตอนเดียว เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสื่อเพื่อเล่าเนื้อหาวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ กันยาประสิทธิ์. (2558). ประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2(26), 1-9.
- ขจิตขวัญ กิจวิสาละ. (2564). ศาสตร์การเล่าเรื่องในสื่อสารศึกษา. วารสารศาสตร์, 14(3), 9-85.
- จุฑามาศ สาคร. (2561). การสร้างตัวละครที่มีลักษณะเฉพาะและการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์ชุดโปรเจกต์ เอส เดอะ ซีรีส์ ตอน Side by Side พี่น้องลูกชนไก่ และ SOS Skate ซิม ช่าส์. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจนริมา จงมี. (2559). การสื่อสารทางวิทยาศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567 จาก http://il258jenricha.blogspot.com/2016/03/blog-post_49.html.
- ฐิตินันท์ ทองมาเอง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการเปิดรับชมรายการสนามข่าว 7 สีทางโทรทัศน์ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปณิสญา อธิจิตตา. (2555). การประกอบสร้างอุดมการณ์ทุนนิยมในละครโทรทัศน์ไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรณรงค์ พงษ์กลาง. (2560). การบริหารจัดการสื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21. วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 23(1), 90-101.
- มานิช รักไทยเจริญชีพ. (2560). พฤติกรรมการเปิดรับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเปิดรับชมโทรทัศน์ช่องข่าวในระบบดิจิทัลของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสุทธิปริทัศน์, 31(98), 212-221.
- ศวิตา ศิลตระกูล. (2563). การสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีสั้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ที่มีภาวะดาวน์ซินโดรม. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อและนวัตกรรมการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Dawson, E. (2013). What is science communication? *Catalyst: Secondary Science Review*, 24(1), 4-5.
- ElShafie, J. S. (2018). Making Science Meaningful for Broad Audiences through Stories. *Integrative and Comparative Biology*, 58 (6), 1213-1223.
- Sternsdorff, C. N. (2015). Food after Fukushima: Risk and scientific citizenship in Japan. *American Anthropologist*, 117(3), 455-467.